

UNA NIT A LA CASA DE GOYA

Primeres hores de la tarda —tarda d'octubre— en un poble aragonès. Als afores del poble unes hortes taquen de verd el siena del paisatge. Després, tot és pòls i pedres. Ni un arbre, ni uns matolls. Res. Es a dir, sí: en algun pujol la grisor d'unes farigoles, que els homes arrenquen, —no hi ha altre combustible— per a encendre la llar en les llargues nits d'hivern, que en aquestes terres deuen ésser terribles, car un vell m'ha dit: "Aquí padecemos nueve meses de invierno y tres de infierno".

Ací la tarda no té la pompositat, la policromia meravellosa que té en terres catalanes: les bosquíries del Montseny que tenen perfum de llegenda, el Vallès de color de palla, les terres tarragonines que, vora la mar, tenen una bella austeritat de paisatge clàssic, el Pireneu, que té sentors de rondalla, la Cerdanya que és com una pintura de Corot, l'Empordà, que recorda els vells mites de Silèn i Amfitrite. Ací tot és igual: terra, terra, terra. De tant en tant, un petit bony en el llençol de terra: un poble.

I, no obstant, quina bellesa! Presentiu que en aquest paisatge adust, clos, el somriure desentonaria. És un paisatge greu, sever; la vida hi devia transcórrer sòbria. Sòbria, però bella, com les terres, com la llum, com els pobles...

Aquest on sóc, —on recordo que era avui fa un any— és Azuara. Hi ha cases baixes, cases ombrívols, mancades de finestres, talment com si els que les habiten temessin l'entrada de l'aire i de la llum. Les cases on viuen les humanes criatures són pobres i de dimensions reduïdes; l'església és d'un barroc vergonyant i mesquí, que hauria indignat el Vasari. I hi ha dues o tres cases de rics, sense cap gust, sense cap confort.

***

Des de primeres hores del matí —apun-tava l'alba, subratllada per cants de perdius i cogullades— els soldats de la República ataquen Fuendetodos, el poble on naixia Goya, el més genial dels pintors espanyols. Arriba, clar, el terrabastall del combat. Hom distingeix perfectament sota l'ampla i espaiada veu del canó, l'espèr-gar de la fuselleria i el repiqueteig inconfusible de les metralladores. Les noies de la casa on he dinat, en bona companyia d'uns soldats catalans, van i vénen, posseïdes d'una gran angouxa, d'una por pànica que en el combat guanyin els feixistes. Saben, per evadits de Fuendetodos, d'Aguilón, de Villanueva del Huerisa, les crueltats que cometem. Aquestes noies, Guadalupe i Conxita, no saben imitar la vella que les ajuda en les feines de la casa i que, per a fer-se passar la por, es dedica al vi amb un gran entusiasme. Sortosament, l'alegria d'aquests soldats les tranquil·litza un xic.

A mitja tarda m'acomio dels companys i m'adreço a Fuendetodos. El viatge no és massa llarg: uns dinou quilòmetres, però aquesta vegada resulta un xic accidentat. El xòfer, Lluís, no ha vist un clavegueró obert a la carretera, ni ha vist, per a evitar-lo, un camí provisional, i, gràcies que marxàvem a gran velocitat, car si no hagués estat així tal vegada no ho contaria. Hem saltat el clavegueró, però s'ha averiat el cotxe i arribem amb moltes dificultats a les línies dels atacants. La remor del combat és eixordadora. Fuselleria, morters, metralladores, canons. I crits i tocs de clarins que esquincen l'aire espès de pòls i fum. El poble és una cabellera de fum i de foc, que el vent despen-tina. Entre el fum flamegen banderes: en els nostres rengles la de Catalunya, que és com un raig de sol, i la de la República. Dalt la torre de l'església de Fuen-

detodos, la de Falange. L'església és l'últim reducte que al poble tenen els facciosos; tots els altres els han estat presos pels nostres soldats. Una bateria del 75 fa foc contra l'església i, al cap de quatre o cinc canonades, a la façana s'obre un esvoranc negre, talment com una boca fètida, desdibuixant-se en un badall enorme. L'Exèrcit de la República lluita, ja, als carrers del poble. Els rebels cauen o fugen. De sobte, un soroll terrible: part de l'església s'acaba d'enfonsar, soterrant els defensors. El poble és nostre.

Davant l'església hi ha, en una placeta plena de llum blava de capvespre, el monument a Goya: un cap del meravellos escultor català Juli Antoni. L'església s'ha esfondrat i, en canvi, les bales han respectat el monument.

Els primers moments de l'ocupació d'un poble són sempre marejadors: cal posar les guàrdies, distribuir les forces, cercar allotjament per a l'oficialitat, improvisar un hospital de sang.

El xòfer em diu que l'averia és més greu del que ell pensava —s'ha trencat

l'eix del cotxe— i que haurem de passar la nit al poble.

—Per a dormir no s'amoïni —em diu un minyó de l'escorta—, que ja li hem trobat lloc.

M'acompanyen a una casa en un carrer estret i costarut. Una entrada espaiosa però, no massa alta de sostre. Una escala s'obre a la dreta. A dalt, en una sala que una no massa gran finestra obre al carrer, dues alcoves com dos nínxols. Un llit, d'estil barroc, a cada nínxol. En un d'aquests llits, sense despullar-me —pel fred i per si l'enemic contraatacava— hi he dormit. L'endemà, en llevar-me, m'ha estranyat l'aspecte abandonat de la casa: pòls i brutícia per arreu i vidres trencats. I m'ha estranyat veure les parets ornades amb reproduccions de pintures i gravats de Goya. En eixir al carrer i pujar al cotxe que m'havien enviat d'Azuara, he sabut que havia dormit —molt malament, per cert— a la casa on havia nascut Goya, sord i genial com el músic gloriós dels quartets i de les simfonies.

Lluís CAPDEVILA

Com parla l'anti-Catalunya

EL UNICO IDIOMA DE LA UNIDAD NACIONAL

Don Alfonso Sala es un catalán que habla siempre en el idioma nacional único, en el que une y no separa. De don Alfonso Sala deben tomar ejemplo, aquí en Sevilla y en toda la España liberada, los catalanes —muchos por desgracia— que se muestran reacios a arriar su antipático prurito de herir los sentimientos de unión nacional y persisten tercamente en el uso público y a voces! del dialecto regional, en las presentes circunstancias de una impertinencia notoria.

Creemos oportuno insistir en nuestra exhortación a todos los catalanes, para que no desentonen, con disidencias idiomáticas que pueden inducir a juicios de sospecha, del fecundo momento de fusión española pura, sin reservas y sin condiciones, que vivimos.

Això és fort, innegablement. Però, encara queden altres exemples força convincents. L'"Heraldo de Aragón" publicava, el 13 de novembre passat, un article titulat: "Hacia el imperio.—Por la Cultura y el Idioma" on, per començar, ja es deia això:

En el periodo de preparación e implantación de la odiosa Constitución Republicana uno de los episodios más bochornosos fué sin duda, el de la exaltación del separatismo regional, bajo la forma bien poco encubierta de autonomías y estatutos.

El ciclo era bien notorio; dar oficialidad a los dialectos para desespañolizar, deshispanizar, para descatolizar, en definitiva truncar, la sagrada unidad de la Patria, hiriéndola en doble filo en su conciencia, en su idioma, para dejar España convertida en un "puzzle" sin la menor cohesión espiritual.

¡Qué necio empeño separatista el del estancamiento de las diversas hablas regionales, como si el provincialismo y aún el ruralismo pudieran conducir a otra cosa que al aislamiento y a la decadencia!

Cundo en Cataluña se desterraba el idioma español, suave y armónico, musical y vario, sacrificándolo al dialecto regional, se multiplicaban en todos los países las cátedras, donde miles y miles de alumnos se preparaban para hablar y escribir nuestra lengua.

Com pot veure's, la fòbia anticatalana de l'autor d'aquest article no té límits. Perd eis estreps i es llença a les afirmacions més grotesques; tal, per exemple, la que diu que el fet de donar oficialitat el que ell anomena "dialectos", tingues per objectiu descatolitzar Espanya. És extraordinari, però encara no és tot. En aquest article ja s'estableix el programa per al demà (sempre comptant amb la victòria, és clar). Diu, textualment, que:

Habrà de prohibirse el uso de los dialectos, no tan sólo con una finalidad oficial, esto queda descartado, sino con afanes de propaganda, o de exhibición anti-española.

Això de l'exhibició antiespanyola és molt elàstic, és clar. I per a un home com l'autor d'aquest article, per al qual l'oficialitat dels "dialectos" vol dir afany de descatolitzar Espanya, antiespanyol ho deurà ésser, per exemple, l'edició de llibres catalans. Això com a mínim.

Però, seguim, seguim:

Empleo constante del español en todos los grados de la enseñanza; pero fundamentalmente y sin excepción alguna, en la escuela primaria, donde la inteligencia tiene mayor receptividad para el hábito y para la asimilación. Uso constante y exclusivo del idioma común en todos los actos de la vida oficial y de la relación pública. Sin olvidar la predicación y la catequesis, muy interesantes a este respecto. Y desde luego, en la radiodifusión.

Cuando todos los ciudadanos de nuestra Patria conozcan el español desde la infancia y estén en condiciones de hablarlo correctamente, como lo que es, como lengua madre, su propio interés les llevará normalmente a usarlo.

Es ben clar, no? Doncs, per si encara no basta, heus ací el text d'un ban del governador de Sant Sebastià:

Preocupación de toda autoridad debe ser el eliminar causas que tiendan a desunir a los gobernados. Y si esto debe hacerse en épocas normales, mucho más debe serlo en las anormales en que nos hallamos.

Para nadie es un misterio las diferencias que han existido entre algunas regiones de España, y, sin meterme a analizarlas, si considero de mi deber aprovechar estos momentos de convivencia en esta población de personas de todas las regiones para suavizar esas diferencias y que, por la buena voluntad de todos, vayan fundiéndose en un exaltado amor a la madre España en apretado abrazo de sus hijos, hermanos de las diferentes regiones. Para ello, uno de los mejores medios de demostrar esa compenetración de cariño y de ideas es emplear el idioma común, sobre todo cuando se dispone, como nosotros, de uno tan hermoso como el castellano para poder expresar lo mismo nuestro cariño de hermanos, como los enardecidos gritos guerreros, propios de los momentos que atravesamos.

Como esto en nada indica menosprecio de los idiomas regionales, sino una exaltación patria que nos apiñe en las manifestaciones de nuestro entusiasmo, espero del patriotismo de todos contribuyan a